

Ilaqtariinnermut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoq

Inatsisartunut ilaasortaq Per Berthelsen
Demokratit

Dato: 3. april 2008
Sags nr.
Dok.nr.

Postboks 1160
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 55 05
peqqip@gh.gl
www.nanoq.gl/peqqik

Nappaatinik katsorsarneqarsinnaanngitsunik nappaatillit misiligutaasumik katsorsarneqarsinnaanerannut tunngatillugu Naalakkersuisunut apeqquteqaatit.

Asasara Per Berthelsen

Qujanaq apeqquterpassuarnut, ataasiakkaarlugit akissuteqarfigissavakka.

1. Nappaatinik kattorsarneqarsinnaanngitsunik nappaatillit misiligutaasumik nakorsaariaatsinik atuisinnalernerat pillugu aalajangernerumut suna tunngavigineqarpa, uffalu Inatsisartut Siulittaasoqarfiani amerlanerussuteqartut siunner-suutigereeraluaraat sapaatip akunneri sisamat qaangiuppata tamanna eqqartorneqarumaartoq?

Tamatumunnga pissutaavoq, Naalakkersuisut 22. februar 2008-mili aalajangernikuummassuk, Kalaallit Nunaanni nappaatinik katsorsarneqarsinnaanngitsunik napparsimasut Naalagaaffeqatigiinnerup sinneranisuulli assigiinnik periarfissaqarnissaat. Aalajangiinnerup piviusunnngortinneqarnera kinguartinneqarpoq, tassami Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit suliaq itigartitsissutigineqarmat innersuussutigalugu Inatsisartut aalajangiinnerat Upernaakkut 2007-imi katersuunnermi misiligutaasumik katsorsaanerup suliarineqarnerani. Taamaattumik Naalakkersuisut isumaqarput, Inatsisartuni apeqqutip suliarineqarnissaa, assorsuaq nukinginnartuusoq.

2. Inuit katsorsarneqarsinnaanngitsunik nappaatillit katsorsaariaatsinik misiligutaasumik atuisinnaanerannut Naalakkersuisut pingaarnerusumik politikkiat sunaava?

Naalakkersuisut imatut isumaqarput, misiligutaasumik katsorsaanermit naammaginartunik atugaqarluni inuup inuuneranut sivitsorsaataasumik ikiuutaasinnaappat, taava aningaasartuutigineqarnera akuersarneqarsinnaavoq.

3. Naalakkersuisut qinnuvigineqarput Naalakkersuisut misiligutaasumik katsorsaariaatsip taavalu utaqqiisaarutaasumik katsorsaariaatsip assigiinngissutaat qanoq immikkoortittarneraat nassuiaatigeqqullugu?

Misiligutaasumik katsorsaaneq:

Misiligutaasumik katsorsaanerit tassaapput misilinneqarsimannngitsumik imaluunniit naammaginannngitsumik uppernarsaaserlugu katsorsaaneq, katsorsaanerup immaqa kingusinnerusukkut oqartussaasumik akuersissutigineqannginnerani ingerlanneqartartoq.

Katsorsaaneq allattoqqissaarlugu ilisimatusarnikkut misiligutaasumilluunnit ingerlanneqartanngilaq.

Periutsit marluupput:

1. Pingaarnertut siunertarineqarpoq nalilissallugu, nakorsaatigineqartup inunnik ajoqusii-sinnaannginnera. Katsorsaannermi napparsimasut assigiinngitsunik nappaatillit/nappaateqarsorineqartut pineqarsinnaapput.
2. Pingaarnertut siunertarineqarpoq paasiniassallugu katsorsaaneq nappaammut/nappaateqarsorineqarnermut aalajangersimasumut sunniuteqarnersoq.

Kræftimik nappaatillit Peqqinnissaqarfiup aqutsisoqarfiani "Second opinion"-imi nalilersorneqareerat innersuunneqarsinnaapput misiligutaasumik katsorsarneqarnissamut, aalajangiisartunit isumaqarfigineqarpat napparsimasumit immaqa katsorsarneqarnej iluaqutigineqarsinnaasoq.

Katsorsaaneq neqeroorutigineqartoq tassaasinnaavoq kemoterapi-mik katsorsaanerit assigiinngitsunngorlugit nutaamik ingerlanneqartut, periuseq nutaaq atorlugu nakorsaa-sersuisinnaaneq imaluunniit nakorsaat alla nutaarluinnaq atorlugu. Ilan-ngullugu misiligu-taasumik katsorsaaneq neqeroorutigineqartarpoq meeqqanut qaqutigoortumik sianiutitigut nappaatilinnut, Parkinson-imik nappaateqarlutik napparsimasunut aamma eqqarsartaatsikkut qaqutigoortunik nappaatilinnut.

Allatut qinerneqarsinnaasumik katsorsaaneq/ Alternativ behandling))

Utaqqiisaarutaasumik katsorsaaneq(midlertidig behandling):

Utaqqiisaarutaasumik katsorsaannermi pineqartarput timikkut katsorsaariaatsit arlalippasuit aamma nakorsaatit pinngortitameersut, pisortat peqqinnissaqarfiini akuttusuumik ator-neqartartut.

Utaqqiisaarutaasumik katsorsaaneq nassuiarneqartarpoq katsorsaanerit, ilinniarnertuunngorniarfinni ilinniartitsissutigineqartanngitsut.

Katsorsaanerit, pisortanit napparsimalersinnaanermut qularnaarinninnermut ilaatinneqanngitsut.

Katsorsaanerit, ilisimatuussutsikkut uppersaasarlugit katsorsaanerunngitsut, peqqinnissaqarfimmi sulisutut ilinniarsimasuunngitsunik ingerlanneqartartuunngitsut.

- 4. Naalakkersuisut qinnuvigineqassapput nunani allani nappaatinik katsorsarneqarsinnaanngitsunik misiligutaasumik katsorsaariaatsit atorlugit katsorsaannermi iluatsitartut qanoq annertutiginerat paasissutigeqqullugu. Akissuteqaattit procentinik ilaqartinneqarnissaat kissaatigineqarpoq.**

Pisortatigoortumik tamanna pillugu naatsorsueqqissaarnernik pissarsiassaqaanngilaq, ilinniagalinnulli saqqummersinneqartartoq "Dagens Medicin" naapertorlugu misiligutaasumik katsorsarneqartartut napparsimasut 90%-ii piffissap umaannarfiusinnaasup sinerata iluani toqusarput.

Pisut ilaanni katsorsaanerup kingunerisaanik piffissaq umaannarfiusinnaasoq sivikillisinneqartarpoq. Killilimmik umaannarfiusinnaasup killinga nappatilinnut naatsorsorneqarsimavoq nakkutigisaasumik umaannarsinnaaneq inuiaqatigiinni taamatut suaassusilinnik ukiulinnillu naatsoorsuutigisamik qassiusunik umaannarsinnaasunik agguataarlugu. Aalajangersimasunik isiginnilluni tamanna paasineqarsinnaavoq umaannarnertut kræftimik aalajangersimasumik nappaateqarnerup kingorna, kræfti toqunermut kisimiilluni pissutaasimappat.

Napparsimasut 10%-iinut katsorsaaneq inuunerannut sivitsuisarpoq ajorunnaarsitsisinaanani.

- 5. Naalakkersuisut qinnuvigineqassapput nappaatit katsorsarneqarsinnaanngitsut sorliit inatsisitaami ilaatinneqarnerisut allattorlugit nalunaarutigeqqullugit.**

Nunani allani (danskit peqqinnissaqarnermi aqutsisoqarfianut innersuussilluni) nappaatit tulluuttut inatsisiliornermi ilaatinneqarput (Nunami namminermit pissutsinut aamma Peqqinnissaqarnermit ministeriaqarfiup Nalunaarutaani § 25 napparsimmavinni katsorsartinneqarsinnaanermut ernilernermilu ikiorserneqarsinnaanermut piginnaatitaaneq pillugu):

Inalugarsuakkut erlukkullu kræfteqarneq
Puatsigut puallu ameraasaatigut kræfteqarneq
Naat inalukkallu qulaatigut kræfteqarneq tassunga ilanngullugit aqajaqqup sanilequtaani qinerseq, tinguk aamma sungap aqutaani
Iviangikkut kræfteqarneq
Kinguaassiuutitigut kræftimik nappaatit
Quup aqutaatigut aamma quup aqutaani kræfteqarneq
Annissatigut kræfteqarneq
Qaratsakkut kræfteqarneq
Niaqqukut/qungasikkullu kræfteqarneq
Sianiutitigut tinusoornerit
Kræftimik nappaatit allat qaqutigoornerusut.

Ilanngullugu misiligutaasumik katsorsaaneq neqeroorutigineqartarpoq meeqqanut qaqutigootumik sianiutitigut nappaatilinnut, Parkinson-imik nappaateqarlutik napparsimasunut aamma eqqarsartaatsikkut qaqutigootunik nappaatilinnut.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmit taamaattoqartillugu Danmarkimi Peqqinnissaqarnikkut aqutsisoqarfimmut (Second Opinion Komitiimut) innersuussisoqartarpoq (qularnaveeqqusiisoqartarpoq), taamaattumik Kalaallit Nunannit pineqartumi danskit malittarisassaata malinneqarput.

6. 14. marts 2008 sioqqullugu misiligutaasumik katsorsaaneqarnermut Naalackersuisut aningaasaliissutinik immikkoortitsisimappat? Taamaattoqarsimassappat Naalackersuisut qinnuvigineqarput tamakkununnga aningaasartuutissanik aningaasanik immikkoortitsisoqarsimassappat immikkoortitsinermit suut tunngavigineqarsimanersut nassuiaateqarfigeqqullugu. Kiisalu Naalackersuisut qinnuvigineqassapput 14. marts 2008 sioqqullugu aningaasaliissutaasimasut qanngarpiaq aningaasaliissutigineqarsimanersut allattorlugit nalunaarusioqqullugit.

Siusinnerusukkut misiligutaasumik katsorsaaneqarnermut aningaasaliisoqarnikuunngisaannarpoq.

7. Maannakkut misiligutaasumik katsorsaariaatsinut neqeroorutigineqarsinnaalersunut inuit katsorsarneqarsinnaanngitsunik nappaatillit qassit qinnuteqarsimappat? Taakkunanga qassit 14. marts 2008 sioqqullugu qinnuteqarpat?

Allakkatigut ulloq 28.03.2008 qinnuteqaat ataaseq tiguneqarsimavoq, napparsimasullu pingasut ulloq 14. marts 2008 sioqqullugu misiligutaasumik katsorsarneqarnissamut qularnaveeqqusiisoqarnissaanik qinnuteqarsimallutik. Marluk nappaamminnik toqquteqarsimapput. Napparsimasup ataatsip katsorsarneqarnini nammineerluni aningasalersorsimavaa. Misiligutaasumik katsorsaaneqarnermut 14. marts 2008 sioqqullugu qularnaveeqqusiisoqarsimannngilaq.

8. Maannakkut suliaritinnerit qassit ingerlanneqareerpat?

Ulloq manna tikillugu misiligutaasumik katsorsaaneqarnermik aallartitsisoqarsimannngilaq.

- 9. Naalackersuisut qinnuvigineqarput nappaatit katsorsarneqarsinnaanngitsut misiligutaasunik katsorsarneqarsinnaalernerat inatsisitigut periarfissinneqarmat ukiumut Nunatta aningaaserivianut, Landskarsimut qassit aningaasartuutaasalissanersut nassuiaqqullugu. Ukiumut annerpaamik nappaatit katsorsarneqarsinnaanngitsut misiligutaasunik katsorsaariaatsit misiligutaasunik suliarineqartalernissaannut aningaasartuutissat aalajangerneqarpat?**

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfimmit nunani allani kisitsisit tunngavigalugit kalaallinut napparsimasunut misiligutaasunik katsorsaannernut 8,9 mill. kroninik akeqartussatut misiliuunneqarpoq.

Periarfissaqanngilaq qummut killilissallugit, qassit misiligutaasunik katsorsarneqarnisamik neqeroorfigineqarsinnaanersut. Killiliisimaneq uaniippoq, qinnuteqartunit qassit misiligutaasunik katsorsartinneqarsinnaanermut naleqquttuunersut.

- 10. Naalackersuisut Inatsisartut Siulittaasoqarfiata aalajangiussaata avataatigut aalajangertarneq ileqqorissaarnertut isiginerlugu, tassami Siulittaasoqarfiup siunnummagu suliassaq aalajangiiffigitinnagu siunnersuutit atuarluaqqaarneqassasoq, taavalu Inatsisartuni oqaluuserineqassasoq?**

Naalackersuisut imatut isumaqarput, aalajangiinerit Siulittaasoqarfimmeersut nalinginnaasunik Inatsisartunit malinneqartassasut. Naalackersuisut isumaqatigaat, suliassat Inatsisartuni suliarineqartussat atuarluarneqarnissaannut naammaginartumik piffissaliisoqartarnissaa.

Ilanngullugu Naalackersuisut isumaqarput, aalajangersimasunik naliliinerup kingunerisassagaa, suliaq nukinginnartutut isikkoqarnersoq, taamalu pisuni aalajangersimasuni pisariaqarsinnaasassasoq suliap nukinginnartutut suliarisariaqarnera. Naggataatigut Inatsisartut aalajangertassavaat taamatut nalilersuisoqartassanersoq.

- 11. Naalackersuisut aalajangiinissat pipallatamik aalajangiiffignissaat aammalu tamatuma kingunerissaani aningaasartuutissat qanoq annertutigissanersut TAKUSINNAANAGIT aammalumi sinaakkusernagit ileqqorissaarnerunersoq isumaqarnerlutik?**

Naalackersuisut imatut isumaqarput, Inatsisartuni aalajangiinerit illersorneqarsinnaasunik tunngaveqarluni aalajangerneqartassasut. Aalajangersimasunik naliliinerup aalajangertarjaa, naammaginartunik toqqammavissaqarnerasoq Inatsisartuni aalajangersimasunik aalajangiiniarnernut. Naggataatigut Inatsisartut aalajangertassavaat taamatut nalilersuisoqartassanersoq.

Ikinngutinnersumik inuulluaqqusillunga

Arkalo Abelsen